

مقاله

مجله علمی و مطالعات فرهنگی

شماره ۱۰

۱۳۹۸

آموزش زبان فارسی در عصر جهانی شدن انگیزه و مقصود آموزش زبان فارسی در شانگهای^۱

وانگ زن رونغ^۲ (Wang zhen rong)

در این مقاله سعی می‌کنم با بررسی و توضیح اهمیت آموزش زبان فارسی در عصر جهانی شدن، انگیزه سنتی آموزش زبان فارسی و تفاوت انگیزه آموزش زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان، به این سؤال پاسخ دهم که: آیا به غیر از جاذبه زبان و ادبیات فارسی، انگیزه‌های دیگری در عصر جهانی شدن برای آموزش زبان فارسی وجود دارد و چگونه با نیاز جدید دانشجویان منطبق است؟ مقصود مقاله این است که به دنبال ایجاد انگیزه جدید آموزش زبان فارسی در عصر نوین به ویژه در شانگهای، راهی را که نه تنها علاقه دانشجویان به زبان فارسی را تحریک کند، بلکه با نیاز زمان منطبق باشد پیدا کنیم و با بهره بردن از منابع مفید از جمله کتاب‌های دست اول و استادان ایرانی، امر آموزش زبان فارسی را گسترش دهیم.

در صورتی که شرایط مساعد و محیط مناسب وجود نداشته باشد، سعی و کوشش ما در راه رشد فرهنگ و ادبیات درخشان فارسی در دانشگاه زبان‌های خارجی شانگهای امکان‌پذیر نخواهد بود، حتی اگر دانشجویان کشورهای جهان به عللی به تحصیل زبان فارسی علاقه دارند، ما همچنان باید شرایط مساعد و محیط مناسبی را برای دانشجویانی که زبان فارسی را تحصیل می‌کنند فراهم بسازیم تا آنها را به تحصیل بهتر زبان فارسی تشویق نماییم.

بدون شک، زیبایی، عمق و درخشش موجود در زبان و ادبیات فارسی یکی از عوامل مهم جلب توجه دانشجویان به تحصیل زبان فارسی است، ولی در آموزش زبان فارسی امروز ما نمی‌توانیم تنها به این جاذبه توجه کنیم، بلکه باید به تاثیر رشد علوم و فنون پیشرفته و سرعت روند جهانی شدن در افکار دانشجویان اهمیت زیادی بدهیم و راه مناسبی را که علاقه دانشجویان به زبان و ادبیات فارسی را تحریک کند پیدا نماییم.

بخش زبان فارسی و مرکز پژوهش‌های فرهنگی ایران در شانگهای در سال ۱۹۹۷ تاسیس شد. تحلیل وضع جدید، پژوهش در باره جاذبه‌های نوین و اتصال موثر انگیزه سستی آموزش زبان فارسی با جاذبه‌های نوین، موضوع اصلی این مقاله است.

۱- نقش و موقعیت ادبیات درخشان فارسی در آموزش زبان فارسی

ادبیات فارسی بخش مهمی از ادبیات شرق بوده و در محافل پر رونق و درخشانده ادبی جهان از موقعیت خاصی برخوردار است. مخصوصاً غلبه درخشان ادبیات فارسی در مدت ۵۰۰ سال، از قرن ۱۰ تا قرن ۱۵، مورد توجه ادیبان کشورهای جهان می‌باشد. شاعران ایرانی با سعی و کوشش طی چند قرن اشعار گرانبهایی خلق کردند و ارزش این گنجینه فرهنگی در هیچ زمانی قابل چشم‌پوشی نیست. زیبایی زبان فارسی و درخشندگی فرهنگ فارسی توجه هر دانشجویی را که زبان فارسی آموزش دیده جلب می‌کند. معلمین، دانشجویان و علاقه‌مندان زبان فارسی سال‌ها از ادبیات لطیف و نفیس فارسی سرمست بوده و اشعار شاعران مشهور ایران در دستداران ادبیات فارسی کشورهای جهان تاثیر عمیقی گذاشته است و یکی از علل مهم علاقه آنها به یادگیری زبان فارسی همین است و چه بسا علاقه‌مندانی که عمر خود را وقف پژوهش ادبیات فارسی کرده‌اند.

ادبیات فارسی در تاریخ طولانی خود توجه اندیشمندان را به خوبی جلب کرده بود، ولی در عصر جدید، آیا برای آموزش زبان فارسی در مناطق جهان بدین گونه ایجاد انگیزه درونی می‌شود؟ ما در روند آموزش زبان فارسی باید به این سؤال جواب بدهیم که آیا به غیر از جاذبه زبان و ادبیات فارسی، انگیزه‌های دیگری هست یا نه؟ آموزش زبان فارسی در عصر نوین جهانی شدن چگونه با نیاز جدید دانشجویان مطابقت پیدا می‌کند؟

۲- اهمیت ایجاد انگیزه جدید برای آموزش زبان فارسی در عصر نوین

در جهان امروز در زمینه‌های مختلف تغییرات عظیمی رخ داده و علوم و فنون پیشرفته لحظه به لحظه در افکار انسان و رشد اجتماعی او تاثیر می‌گذارند. میزان رفت و آمدهای اقتصادی و تجاری و مبادلات فرهنگی بین کشورها در عصر ما بی سابقه است. در این شرایط یافتن انگیزه جدید آموزش زبان فارسی خیلی مهم و مورد نیاز است.

پیشرفت سریع علمی و فنی موجب رشد صنایع اطلاعاتی و اقتصادی جهانی شده و در این صورت هر فردی به ناچار از یک طرف باید با رشد سریع جامعه همراه باشد و از طرف دیگر باید هویت خود را حفظ کند. کشورها نیز همین گونه اند و ضمن تطبیق خود با عصر جهانی شدن باید فرهنگ خاص خود را حفظ نمایند. زبان یکی از عوامل مهم رشد هر فرهنگ و هر تمدنی است.

در جهان امروز، آموزش زبان و ادبیات فارسی نیز تحت تاثیر جهانی شدن قرار

پرتال جامع علوم انسانی

گرفته و جوانانی که در عصر نوین زندگی می‌کنند در تحصیل زبان فارسی مقصود خاص خود را دارند و مقصود آنها باید با نیازهای زمان منطبق باشد. از این جهت ما باید پی در پی ایجاد انگیزه جدید برای آموزش زبان فارسی را دنبال کنیم؛ زیرا برای دانشجویان در عصر نوین، توجه به صرف انگیزه‌های شخصی و درونی برای یادگیری زبان فارسی کافی نیست.

۳- مقصود آموزش زبان فارسی در عصر نوین

لازم به ذکر است دانشجویانی که در دانشگاه در رشته زبان فارسی تحصیل کرده همه تحت تأثیر جهانی شدن هستند و باید بر این اساس انگیزه و مقصود خود را تعیین کنند. دانشگاه‌هایی که درس زبان فارسی را دایر کرده نیز همین گونه‌اند. انگیزه و مقصود آنها از آموزش زبان فارسی با کشور و شهری که در آن واقع شده اند ارتباط زیادی دارد. بدون شک انگیزه و مقصود دانشجویان چین جهت تحصیل زبان فارسی با دانشجویان کشورهای اروپایی و آسیای جنوب شرقی تفاوت زیادی دارد.

البته انگیزه‌های آنها با انگیزه‌های دانشجویان ایرانی رشته زبان فارسی نیز یکی نیست. یک استاد ایرانی در جواب سؤالات دانشجویان ایرانی رشته زبان فارسی اظهار داشت، اگر مقصود شما تنها پول و موقعیت اجتماعی است نباید در رشته زبان فارسی و ادبیات فارسی تحصیل کنید. این رشته باید ناشی از دوست داشتن زبان و ادبیات فارسی باشد، ولی دانشجویان زبان فارسی در شهر شانگهای این طور نیستند. شاید عده‌ای از علاقه‌مندان شعر و ادب برای آشنایی با ادبیات درخشان فارسی در رشته زبان فارسی تحصیل می‌کنند، ولی دانشجویانی که از ادبیات فارسی کمترین اطلاعی نداشته و تنها برای تحصیل زبان خارجی وارد دانشگاه شده‌اند نمی‌توانند اظهار آن استاد ایرانی را قبول کنند. از این رو ما باید با توجه به شرایط و نیازها و اهداف جدید برای دانشجویان شانگهای، غیر از جاذبه زبان و ادبیات فارسی، انگیزه‌های دیگری را ایجاد نماییم.

وظیفه ما این است که هدف کارشناسان آموزش و پرورش ایران در جهت تدریس زبان فارسی را با انگیزه دانشجویان چین جهت تحصیل زبان فارسی، به خوبی اتصال داده و راهی که علاقه دانشجویان چین به زبان فارسی را تحریک کند پیدا نماییم.

۴- انگیزه و مقصود ایران در جهت آموزش زبان و ادبیات فارسی

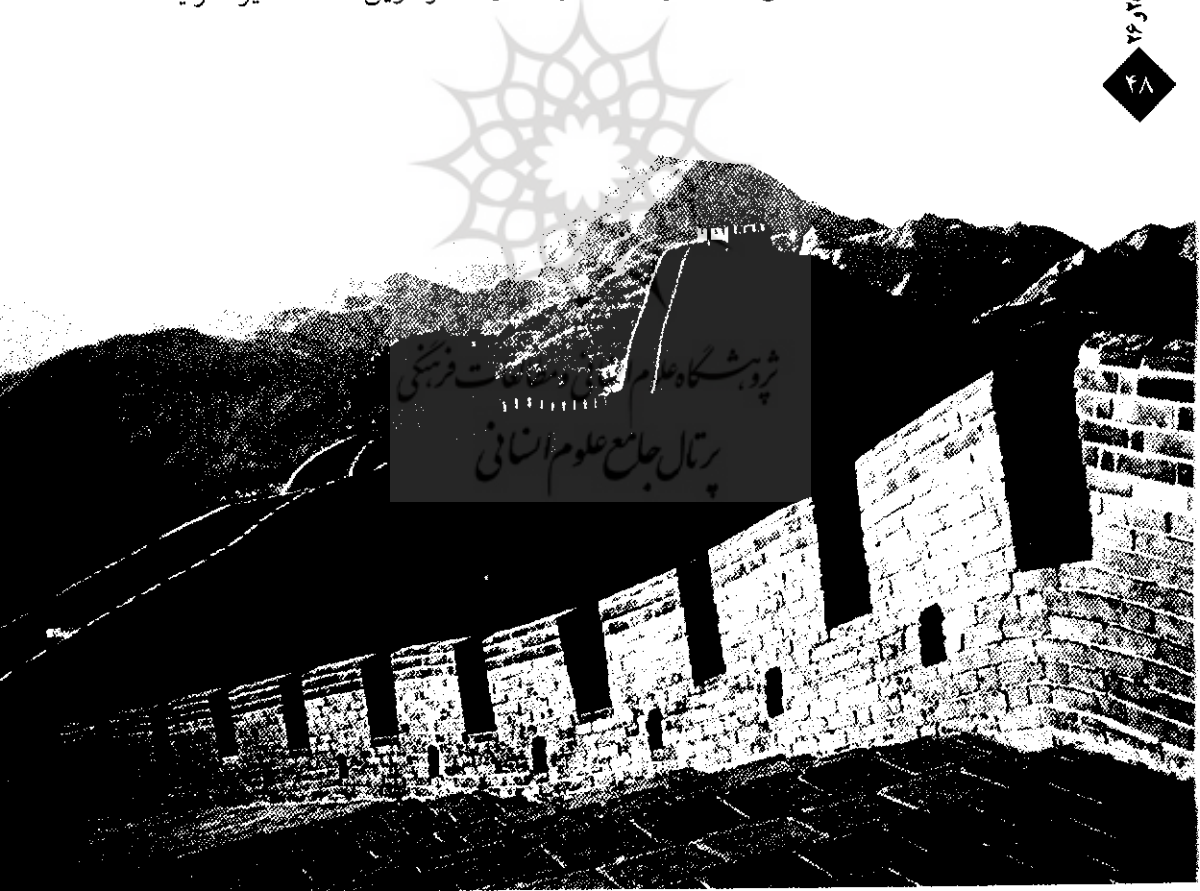
بنده از طریق تحصیل زبان فارسی به مدت چهار سال و تدریس زبان فارسی به مدت چهار سال و ملاقات با شش معلم ایرانی دریافت کردم که: دانشمندان ایرانی در تدریس زبان فارسی در خارج از کشور مقصود خاص فرهنگی خود را دارند و آن رشد زبان و ادبیات فارسی و معرفی فرهنگ اسلامی است. به عبارت دیگر، آنها از طریق تبلیغ ادبیات درخشان فارسی گذشته، از فرهنگ و تمدن ایران دفاع می‌کنند. از این رو استادان ایرانی زبان فارسی به تعلیم ادبیات فارسی اهمیت زیادی داده و آن را در مقام اول قرار می‌دهند و بر جایگاه معنوی و روحی ادبیات فارسی تاکید می‌کنند. این انگیزه

عمده آنهاست.

ولی در مراحل اولیه آموزش زبان فارسی رسیدن به این مقصود ممکن نیست. آنها برای تبلیغ فرهنگ ایران و تمدن اسلامی و معرفی ادبیات فارسی مجبورند در ابتدا به تدریس زبان فارسی بپردازند. آنها تنها در صورتی که دانشجویان، زبان فارسی را فراگیرند می‌توانند مفاهیم عمیق ادبیات فارسی و ارزش معنوی آن را برای دانشجویان تشریح کنند. هر چند نقش تدریس زبان فارسی هدف اصلی آنها نیست، ولی ناچارند همچنان زبان فارسی را به عنوان وسیله معرفی فرهنگ درخشان ایران تلقی کنند. در حال حاضر آنها نیز دنبال راه حل‌هایی هستند که در عصر نوین علاقه دانشجویان خارجی به زبان فارسی را برانگیزد.

۵- انگیزه و مقصود دانشجویان غیر فارسی زبان جهت تحصیل در رشته زبان فارسی دانشجویان زبان فارسی در کشورهای جهان در عصر نوین تحت تاثیر شرایط

جدید انگیزه‌های خاص خود را دارند. این انگیزه باید با پدیده جهانی شدن منطبق باشد. اینجانب در دوره زبان فارسی کوتاه مدتی در ایران شرکت کرده و با دانشجویان و معلمین زبان فارسی شرکت کننده از بیش از ۲۰ کشور جهان صحبت کرده و دریافتم بیشتر دانشجویان کشورهای عربی به علت ایمان مذهبی اسلامی و آداب و رسوم فرهنگی مشترک بیشتر به ادبیات و فرهنگ ایران علاقه دارند، ولی دانشجویان غیرعرب به علت تاثیر جهانی شدن اقتصاد، بیشتر به تاثیر دانستن زبان فارسی به منافع خود در آینده اهمیت می‌دهند. یعنی بیشتر به رفت و آمدهای تجاری کشور خود با ایران و شغل آینده خود توجه می‌کنند و برعکس نسبت به الهامات معنوی ادبیات فارسی بی تفاوتی نشان می‌دهند.

۶- انگیزه و مقصود آموزش زبان فارسی در شهر شانگهای

شهر شانگهای به عنوان بزرگترین مرکز اقتصادی تجاری کشور چین در ۱۰ سال اخیر در همه جوانب با سرعت زیادی به پیش می‌رود. در شهر شانگهای رشد اقتصادی، افزایش درآمد و رقابت شدید مشغله فکری مردم است و شرکت‌ها، سازمان‌ها و دانشگاه‌های شانگهای در شرایط جدید به تدریج خود را با اوضاع جدید مطابقت می‌دهند.

وقتی از دانشجویان زبان فارسی در شانگهای سؤال کردیم در آینده می‌خواهید به چه کاری مشغول شوید؟ بیشتر آنها جواب دادند که می‌خواهند در دیپارتمانی دولتی یا موسسه‌ای خارجی یا شرکتی تجاری که در آنجا زبان فارسی مورد استفاده باشد کار کنند. آنها به ادامه تحصیل زبان فارسی و پژوهش ادبیات فارسی علاقه زیادی ندارند. از این پدیده‌ها می‌توان دریافت که انگیزه دانشجویان برای تحصیل در رشته زبان فارسی و مقصود دانشگاه برای دایر کردن بخش زبان فارسی، همگی برای برآورده ساختن نیازهای جامعه در رفت و آمدهای تجاری و مبادلات فرهنگی در عصر جهانی شدن است. البته دانشجویان گاهی در اثر خواندن شعری برجسته به زبان فارسی به وجد می‌آیند، ولی در حدی نیست که علاقه دانشجویان را به پژوهش در ادبیات فارسی تحریک کند.

با تحلیل افکار دانشجویان، معتقدم چهار انگیزه عمده در دانشجویان برای تحصیل در رشته زبان و ادبیات فارسی مؤثر است:

۱- غنای فرهنگی ایران

مناظر زیبای طبیعی، تمدن درخشان دیرینه و فرهنگ و هنر برجسته ایران برای علاقه‌مندان به زبان فارسی جذابیت خاص دارند. هر چند در جهان امروز، تمدن مادی و علوم و فنون پیشرفته و افزایش درآمد و ارتقاء سطح زندگی محور اصلی صحبت‌های توده مردم است، ولی تاریخ و فرهنگ و تمدن همیشه دارای جاذبه هستند و برای علاقه‌مندان زبان و ادبیات انگیزه مثبت ایجاد می‌کند.

عده‌ای بر این باورند که ایران از نظر اقتصادی و علوم و فنون نمی‌تواند با قدرت‌های بزرگ رقابت کند، ولی بدون شک فرهنگ، تاریخ، هنر و مناظر طبیعی

ایران برای علاقه‌مندان به زبان فارسی می‌تواند جاذبه خاصی داشته باشد. ایران می‌تواند بر پایه فرهنگ، با قدرت‌های بزرگ رقابت کند، به گونه‌ای که از طریق اینترنت یا با سی‌دی و فیلم... فرهنگ تاریخی دیرینه و هنر نفیس خود را به علاقه‌مندان چینی نشان داده و با هدیه کتاب‌ها و مجلات، دانشجویان چینی را با ایران آشنا ساخته و از طریق آنها فرهنگ و تمدن ایران را تبلیغ کند.

۲- احساسات عمیق و اعتماد به ایران

علاقه دانشجویان چینی به مردم ایران و اعتماد آنها به این کشور بزرگ، تا حد زیادی در گرایش آنها به تحصیل در رشته زبان فارسی تاثیر مثبت دارد.

۳- کاریابی و درآمد اقتصادی در آینده

کاریابی و درآمد اقتصادی در آینده نیز مورد توجه دانشجویان زبان فارسی در چین قرار می‌گیرد. ما باید با تحلیل وضعیت کاریابی به آنها کمک کنیم تا انگیزه صحیح تحصیل در رشته زبان فارسی را در خود ایجاد کنند. ما می‌توانیم با سرکنسولگری ایران در شانگهای و نمایندگی شرکت‌های تجاری ایران ارتباط برقرار کنیم تا دانشجویان چین نقش شایسته خود را در آینده در زمینه مبادلات سیاسی فرهنگی و اقتصادی بین دو کشور چین و ایران ایفا کنند.

۴- جاذبه ادبیات فارسی

در عصر جهانی شدن، آموزش زبان فارسی صرف آموزش زبان نیست و به چهارچوب‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مربوط است. آشنایی درست با انگیزه دانشجویان در جهت تحصیل در رشته زبان فارسی و مقصود معلمین در جهت تدریس زبان فارسی برای تطبیق با عصر نوین خیلی مفید و لازم است و تعیین مجدد انگیزه‌ها و مقصودها برای آموزش بهتر زبان فارسی از اهمیت زیادی برخوردار است.

پانوشت:

- ۱- ارسالی از رایزنی فرهنگی ج. ۱۰. ایران در پکن
- ۲- استاد بخش زبان فارسی دانشکده زبان‌های شرقی دانشگاه زبان‌های خارجی شانگهای